

DVOTJEDNI BORAVAK UGLEDNOGA GOSTA, PROFESORA H. MORITZA U NAŠOJ SREDINI U SVIBNJU 1996.

Hrvatski su geodeti uoči ljeta 1996. doživjeli osobitu čast: posljednja dva tjedna mjeseca svibnja bio nam je u neuobičajeno dugoj prijateljskoj posjeti prof. dr. tehn. dr. h. c. mult. Helmut Moritz iz Instituta za teorijsku geodeziju – Odjel za fizikalnu geodeziju na Tehničkom sveučilištu u Grazu.

Profesor Moritz je ne samo počasni doktor nekoliko u svijetu poznatih sveučilišta, nego i član desetka akademija znanosti, a među njima je i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Osim toga, naš je iznimni gost sve donedavno bio član predsjedništva Internacionalnog savjeta znanstvenih unija (ICSU), a 1991.-1995. predsjednik Internacionalne unije za geodeziju i geofiziku (IUGG).

Zato su nastavnici Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na čelu s dekanom prof. dr. sc. Teodorom Fiedlerom, napravili sadržajan program boravka uglednoga gosta u našoj sredini. Naravno, posebnu je brigu preuzeo potpisnik ovih redova, napose zbog mnogogodišnje suradnje i iskrena prijateljstva s gostom iz Graza. Uz fakultet, Državnu geodetsku upravu i Hrvatsko geodetsko društvo uspješnu su organizaciju toga boravka u Zagrebu i drugim dijelovima Republike Hrvatske svesrdno podržali Austrijski kulturni institut, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti te muzej "Mimara". Uz sve to treba spomenuti i aktivne članove Udruge geodeta županije Karlovačke, te kolege iz građevinske tvrtke "Vijadukt" na gradilištu ceste Zagreb-Rijeka.

Profesor Moritz stigao je u Zagreb u utorak poslijepodne 21. svibnja 1996. vlakom iz Graza. Nakon kratke šetnje dobro poznatim središtem grada, sudjelovao je uvečer na sjednici humanitarno orijentiranog Kiwanis kluba Zagreb. Ponovno je istaknuta ideja da se – kao što je to učinjeno u Grazu, centru Štajerske – pokuša postupno i u našem glavnom gradu ostvariti akcija za postavljanje kombiniranih svjetlosno-zvučnih semafora kako bi se slijepima, invalidima i starim osobama omogućilo sigurnije prelazanje križišta ulica s velikim prometom.

U srijedu 22. svibnja 1996. već smo ujutro u 7,45, pod vodstvom docenta dr. sc. Zdravka Kapovića, krenuli posebnim autobusom za Delnice. To planirano održavanje terenskih vježbi za aktualne studente četvrte godine bilo je zanimljiv doživljaj i za velikoga geodetskog teoretičara. Posjetili smo više tunela i nekoliko vijadukata te jedno veliko klizište, vidi sliku 1. Gosta je impresionirala pažnja naših studentica i studenata u izvođenju mjerenja modernim instrumentima, u kompjutorskoj obradi i ploterskom isertavanju mjerenih rezultata, npr. prethodno već izbetonirani poprečni presjek u tunelu. Na studentskom ručku bili su i svi nastavnici, a našega je gosta osobito oduševila prekrasna priroda Gorskoga kotara, koja podsjeća na neke krajolike Austrije. Pri povratku u Zagreb spustili smo se nakratko i u Lovke da bismo vidjeli branu i akumulacijsko jezero tamošnje hidrocentrale.

U četvrtak u 8.15 sati nas je dvojicu primio prof. dr. sc. Ivica Kostović, ministar znanosti i dopredsjednik Vlade Republike Hrvatske. I taj je kontakt bio uglavnom na hrvatskom jeziku, a Ministarstvo znanosti i tehnologije darovalo je profesoru Moritzu krasnu monografiju o Hrvatskoj na njemačkom jeziku, dok je on gospodinu ministru Kostoviću poklonio primjerak svoje najnovije knjige "Science, Mind and the Universe" (Znanost, um i svemir). Na prijateljskom je razgovoru dogovoreno da drugo izdanje te knjige bude upravo prijevod s engleskog na hrvatski jezik!

Isto je dopodne profesor Moritz održao predavanje na Geodetskom fakultetu pod naslovom "Geometrija + sila teža = geodezija". Vijećnica je bila puna slušača ne samo iz geodezije nego i srodnih područja djelovanja. Osobno sam uvjeren da su svi oni uživali u dobrom poznavanju hrvatskog jezika od znanstvenika najvišeg svjetskog ugleda.

Na večer je naš gost bio u Hrvatskom narodnom kazalištu na izvedbi opere "Ero s onoga svijeta" Jakova Gotovca. Predstava je održana u organizaciji već spomenutoga Kiwanis kluba Zagreb, a u korist Hrvatske zaklade "Leukemija i limfoni". Profesor Moritz je sa svojim velikim glazbenim znanjem zaista uživao prateći izvođenje te u nas popularne opere.

U petak 24. svibnja 1996. nije se mogao ostvariti cijeli predviđeni program pa se naš dragi gost toga dana usredotočio na zgradu u Kačićevoj 26. Uz razmjene mišljenja u prijateljskim razgovorima s nastavnicima Geodetskog fakulteta, profesor Moritz je preuzeo održavanje mojega inače redovnoga predavanja "Visinski sustavi u geodeziji" u okviru predmeta "Matematičko-fizi-

kalna geodezija". Studenti i poneki dodatni slušatelji imali su priliku uživati u tome događaju s puno duha i znanja. Zatim smo na želju profesora Moritza nas dvojica ručali u studentskoj menzi u zgradi fakulteta, a subotnji i nedjeljni odmor gost je proveo u svome rodnom Grazu.

Nakon ponovnog povratka akademika Moritza u Zagreb u ponedjeljak 27. svibnja 1996., sa zagrebačkog nas je kolodvora na izlet u Karlovac i okolicu svojim autom prevezao Marinko Bosiljevac, dipl. ing. geod. Gledajući sa srednjovjekovne utvrde Dubovac, naš gost je bio impresioniran ljepotom grada, brojnim rijekama i bogatom poviješću. Ali rastužile su ga viđene slike razaranja kojima je taj grad, udaljen samo 240 km od Graza, bio izložen tijekom Domovinskog rata, a posebno gradsko neselje Turanj.

Po povratku iz toga predgrađa Karlovca uputili smo se s našim izvršnim domaćinima u Ozalj, posjetivši "munjaru" sagrađenu 1907. godine u neorenesansnom stilu. O njenom radu, kao jednu od najstarijih u našoj zemlji uopće, govorio je direktor Josip Ivanušec, vidi sliku 2.

Prostorom staroga grada Ozlja provela nas je kustosica Branka Sterger, a saznali smo da je autentičan izgled iz XVI. stoljeća sačuvala jedino žitnica (Palas Zrinjskih). Gospođa Sterger je govorila i o tragičnom životu poznate gluhonijeme slikarice Slave Raškaj (1877-1906), koja se u hrvatskom slikarstvu najsnažnije izrazila tehnikom akvarela. Na kraju se u brdovitu ozaljskom selu Vivodina uz granicu s Republikom Slovenijom gostima pridružio župnik Andrija Markač te pokazao baroknu crkvu svetog Lovre, građenu u XVIII. stoljeću, a sada obnovljenu.

Cijeli je utorak 28. svibnja 1996. bio posvećen programu vezanom uz Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Najprije je u salonu palače HAZU bilo druženje s članovima njezina Predsjedništva i uglavnom iz Razreda za matematičke, fizičke, kemijske i tehničke znanosti, te ponekim članom Razreda za prirodne znanosti. Predavanje u HAZU, s početkom u 12,30 sati, bilo je ovaj puta održano na engleskom jeziku, a odnosilo se na filozofiju znanosti, pod naslovom "*Gauß, Gödel, Heisenberg*". Naravno, pobudilo je dobar odaziv zainteresiranih slušača, među kojima je bilo i dosta geodetskih stručnjaka, ponosnih što pripadaju struci čiji je čelni čovjek u svijetu upravo profesor Moritz!

Na večer toga dana je u HNK bila izvedena opera "Nikola Šubić Zrinjski". Profesor Moritz je oduševljeno pratio cijelu izvedbu, a autora Ivana pl. Zajca od srca nazvao "hrvatskim Verdijem". Za profesora Moritza bio je to jedan od vrhunaca njegova dvotjedna posjeta hrvatskoj geodeziji, hrvatskoj znanosti i umjetnosti.

U srijedu 29. svibnja 1996. profesor Moritz je održao svoje posljednje od četiri predavanja, uključujući i ono isključivo za studente četvrte godine Geodetskog fakulteta. Međutim, toga smo dana nas dvojica najprije pošli u prijateljski posjet prof. dr. sc. Marijanu Šunjiću, rektoru Sveučilišta u Zagrebu. Potpisnik ovih redova ima potrebu naglasiti da je i taj razgovor pokazao svu veličinu i jednostavnu prirodu ponašanja profesora Moritza.

Na vlastitu je žalost gospodin rektor bio iznenada spriječen da i on bude nazočan predavanju u 11,00 sati u muzeju "Mimara" pod naslovom "*Geodezija i prirodoslovlje, napose geoznanosti*". Međutim, među slušateljima su zamijećeni akademici Nenad Trinajstić i Dragutin Skoko te druge poznate osobe hrvatskog prirodoslovlja i geoznanosti, a zastupljenost geodetske znanosti i struke bila je također primjerena tom iznimno vrijednom događaju. Ostatak toga dana profesor Moritz je uglavnom proveo u razmjeni mišljenja s nizom kolega na Geodetskom fakultetu u Zagrebu.

Naravno, posebna je želja našega gosta bila da u Zagrebu kratko posjeti i Institut "Ruđer Bošković". Zahvaljujući susretljivosti profesora Zovka, ravnatelja tog instituta, i ta je želja ispunjena, a službeni nas je fotograf slikao uz tamošnji spomenik Ruđeru Boškoviću, kojega je kipar Ivan Meštrović zamislio i prikazao kao umnika oslonjena na Zemljin globus. Na žalost, ta fotografija nije baš uspjela, kao ni ona na kojoj se profesor Moritz nalazi uz tamošnji spomenik Nikoli Tesli, pa se ni jedna od njih ne može reproducirati u ovom prikazu.

Na kraju valja posebno naglasiti da je gotovo dvotjedni boravak profesora Moritza u Zagrebu i u Republici Hrvatskoj bio za sve domaćine izvanredni i dragi događaj, a vjerujemo da će njemu ostati u trajnom i ugodnom sjećanju. Zaista je rijetka sreća i zadovoljstvo ugostiti i toliko dugo prijateljevati s uglednim svjetskim znanstvenikom geodetske struke, te velikim i iskrenim prijateljem naše zemlje. Zato profesoru Moritzu velika hvala!

Krešimir Čolić

Slika 1. Sudionici terenskih vježbi na autocesti Zagreb-Rijeka, uz pogled na Jadransko more

Slika 2. Posjet munjari Ozalj iz 1907. godine